

42

Корупціє, стій, раз-два!

Антикорупційним акордом завершила свою діяльність Верховна Рада сьомого скликання. На пленарному засіданні 14 жовтня народні депутати прийняли в другому читанні довгоочікуваний пакет законів: «Про систему спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про запобігання корупції», а також «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів – юридичних осіб та публічних діячів».

До таких радикальних кроків народних обранців підштовхнули не лише вибори, а й однозначна настанова міністра торгівлі США Пенні Прітцкер під час візиту до Києва: ухвалення цих законів стане важливим сигналом для світової бізнес-спільноти – українська влада готова здійснювати реформи. Вона пообіцяла приплив західних інвестицій, незважаючи на збройний конфлікт.

Так, законодавча ініціатива **«Про систему спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції»** передбачає, що не пізніше як через три місяці спеціальний орган – Національне антикорупційне бюро (НАБ) – перебере на себе повноваження боротьби з корупцією у найвищих ешелонах влади, котрі нині розпорошені між багатьма відомствами (Генпрокуратурою, МВС, СБУ тощо). Основними функціями НАБ стане проведення оперативно-розшукових заходів, а також досудове розслідування низки кримінальних правопорушень, серед яких: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним із використанням службового становища; легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; нецільове використання бюджетних коштів;

видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження до бюджету або збільшують його витрати всупереч закону; підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації; зловживання владою або службовим становищем; незаконне збагачення; привласнення військового майна.

В об'єктиві антикорупційного бюро виключно високопосадовці: народні депутати, члени уряду, Нацбанку, держслужбовці та посадові особи місцевого самоврядування 1–2 категорії, судді, керівництво прокуратур областей, правоохоронних органів, митної та податкової служби, вищій офіцерській склад Збройних Сил України, СБУ, прикордонної служби, а також керівники державних підприємств (де частка держвласності більш як 50 відсотків).

Перед голосуванням за цю ініціативу активісти з «Центру протидії корупції» забили на сполох: мовляв, на етапі другого читання до проекту внесли правки, що послаблюють політичну незалежність органу й роблять його неперозорим. Адже питання про усунення голови бюро можна ставити за поданням 150 народних обранців. Для прийняття рішення потрібна проста більшість

Верховної Ради – 226 голосів народних депутатів.

Також завдяки поправкам парламентаріїв у НАБ дозволяється працювати людям, які останні 5 років перебували на службі в спеціалізованих правоохоронних органах. Іще один аргумент – скасування норми про мінімальну зарплатню слідчих на рівні 18 тисяч гривень означає, що ті можуть не витримати спокуси й взяти хабар від високопосадовців.

Загалом прийнята **Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки** означає, що протягом трьох місяців Кабінет Міністрів має затвердити відповідну державну програму конкретних заходів з імплементації міжнародних антикорупційних стандартів, Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС, а також рекомендацій, наданих Групою держав проти корупції (GRECO), тощо.

Завдяки урядовому закону **«Про запобігання корупції»** Україна може стати на один рівень із європейськими країнами за стандартами антикорупційного моніторингу державних службовців, зокрема їхніх електронних декларацій про доходи та витрати. Так, планується створити спеціальний превентивний орган – Національну комісію з питань запобігання корупції. Вона формуватиметь-

ся за результатами відкритого конкурсу між представниками громадськості й здійснюватиме моніторинг усіх декларацій чиновників 1–3 категорій. Ця комісія проводитиме антикорупційну експертизу й вестиме антикорупційний реєстр усіх правопорушень, вчинених державними службовцями.

Очікується, що реалізація закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів – юридичних осіб та публічних діячів» значно ускладнить можливість легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, бо всі юридичні особи приватного права будуть зобов'язані вказувати кінцевого вигодоодержувача – фізичну особу при реєстрації, зміні власності юридичної особи, а також при відкритті рахунків

у фінансових установах. Закон також надає можливість вільного доступу громадян до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізичних та юридичних осіб.

Хочеться сподіватися, реалізація цих ініціатив хоча б частково виправдає надії суспільства на реальну боротьбу з корупцією, не залишиться ще одним радше символічним жестом для закордонних донорів чи інвесторів. Перевіримо це вже через місяць, коли організація «*Transparency International*» оприлюднить черговий рейтинг країн світу за рівнем корумпованості. У минулому році Україна знаходилася в ньому на «почесному» 144 місці.

Ігор БЕККЕР.
Фото Олександра КЛИМЕНКА

Народний депутат України Андрій КОЖЕМ'ЯКІН: «Замість «царя» – прокурорське самоврядування»

В інтерв'ю «Вічу» народний депутат України Верховної Ради VII скликання, Голова Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Андрій КОЖЕМ'ЯКІН розповів про кардинальні зміни після набуття чинності новим законом про прокуратуру:

– Нова редакція цього закону, прийнята конституційною більшістю на пленарному засіданні 14 жовтня й уже підписана Президентом, – це не просто гарний фінальний акорд парламенту VII скликання, а історичне рішення, що вже через шість місяців (дата набуття законом чинності) відкриє шлях до якісного оновлення всієї правоохоронної системи.

Реформувати ГПУ за європейським зразком – це добровільне зобов'язання України, взяте нею ще під час вступу до Ради Європи в 1995 році. Та й у Перехідних положеннях Конституції 1996 року чітко вказано: прокуратуру слід позбавити не властивих для неї функцій загального нагляду за дотриманням і застосуванням законів та функції досудового слідства. На думку більшості фахівців у галузі конституційного права, а також авторів Основного Закону, з якими я спілкувався, для реалізації Перехідних положень відводилося щонайбільше 5 років. Починаючи з 2000-го законодавці реєстрували 10 проектів нової редакції про прокуратуру, але всі вони «буксували» на різних етапах розгляду в

парламенті. Головна причина – тиск впливової ГПУ, яка не хотіла обмежувати власні повноваження. Усі 23 роки вона залишалася закритою централізованою системою радянського типу.

Ще 10 років тому в системі прокуратури України працювало 9 тисяч осіб, а в 2013-му – аж 25 тисяч. Нині чисельність відомства – 20 тисяч, тобто 44 особи на 100 тисяч населення (європейський стандарт – 10 осіб).

– Кажуть, що нинішня прокуратура впродовж підготовки цього законопроекту до другого читання активно лобювала пакет поправок, які більше пасували епосі Януковича, ніж європейському курсу України.

– Справді, після формування нової коаліції ми змогли «почистити» ініціативу экс-президента й тодішніх керівників ГПУ, врахувати висновки Венеціанської комісії та експертів Ради Європи. З червня порівняльна таблиця проекту була готова, однак до розгляду в сесійній залі все ніяк не доходило. Почали з'ясувати, в чому річ, і виявилось, що в Генпро-

День

2 листопада – Міжнародний день припинення безкарності за злочини проти журналістів, проголошений згідно з Резолюцією ГА ООН № 68/163 «Безпека журналістів та проблема безкарності» 18 грудня 2013 року.

В основі документа – відповідна Доповідь Третього комітету Генеральної Асамблеї ООН (котрий розглядає соціальні, гуманітарні й культурні питання), яку односторонно схвалено представниками держав-членів організації 27 листопада 2013 року. Оприлюднивши проект Резолюції, делегати наполегливо закликали міжнародне співтовариство зробити все від нього залежне для запобігання насильству щодо журналістів і співробітників засобів масової інформації; проводити неупереджене, швидке й ефективне розслідування можливих випадків насильства щодо зазначених осіб та в судовому порядку забезпечувати покарання винуватців таких злочинів.

Приводом для розробки цього документа стало вбивство двох французьких журналістів – Жіслен Дюпон та Клода Верлона, котрих 2 листопада 2013 року закатовано на території Малі. Українська сторона не приєдналася до групи держав, які подали перший проект Резолюції 12 листопада 2013 року. Вона стала учасницею колективу авторів другої версії документа, проте через рік не надала Генеральному секретарю ООН жодної інформації щодо ситуації у сфері гарантування прав журналістів на її території (про що свідчить зміст Доповіді Генсека організації, оприлюдненої 6 серпня 2014 року). Хоча тільки протягом 2014 року через професійну діяльність вбито сімох українських журналістів, понад 70 працівників ЗМІ побувало в заручниках у сепаратистів на Сході України та ще 265 журналістів поранено.

З огляду на те, що 2014 року в світі зафіксовано 32 журналістські смерті (згідно з даними, оприлюдненими ОБСЄ 19 вересня), українська влада мала б активніше працювати над розв'язанням проблем забезпечення безпеки працівників ЗМІ. Адже більшість убитих журналістів зазвичай висвітлювали політичні події (67%), перебіг військових кампаній (51%) або проблематику прав людини (46%).

Ю. Ц.